

Myten om "intermediär" u-landsteknologi

Den teknik som används i i-landsproduktion av varor och tjänster är ofta omöjlig eller olämplig att tillämpa i u-länder. Denna insikt har lett många människor till åsikten att den generella lösningen på detta problem är att snabbt sätta igång ett omfattande utvecklingsarbete av nya lämpliga ("intermediära") tekniker att användas i u-länder. Denna åsiktsriktnings "grand old man", den entusiastmerande och charmerande engelsmannen E. F. Schumacher, har nyligen gästtat Sverige och föreläst på Centrum för tvärvetenskap, Sällskapet riksdagsmän och forskare och på Ingeniörsvetenskapsakademien.

Entusiasm och charm får naturligtvis inte ersätta saklighet och realism i argumenteringen. Låt mig därför peka på svagheter i analysen av behovet av ny "intermediär" u-landsteknik.

Man måste vara medveten om att det är ett stort gap mellan hur dessa "intermediära" tekniker skulle kunna fungera i teorin och hur man verkligen får dem att fungera i praktiken. Det är skillnad mellan att prova dem i välutrustade laboratorier och att använda dem i rutinmässig u-landsproduktion med bl a smidig reservdelsförsörjning.

Tekniskt utvecklingsarbete kan enligt min åsikt inte betraktas oberoende av faktisk pågående produktion. Ny teknik utvecklas framför allt på grund av en aktiv strävan att göra redan existerande produktion mera ekonomiskt lönsam (mindre "inputs" för given "output" eller mer "output" ur givna "inputs"). Accepterar man denna syn på tekniskt framåtskridande, för vilken det finns empiriskt stöd [Habakkuk 1962], följer två slutsatser. För det första, i utvecklingsplanering skall man inte betrakta antalet tekniker som givet. Det finns säkert fler tekniker att välja mellan i morgon än i dag. För det andra, betraktelsesättet att tekniska framsteg nära hänger samman med faktisk produktion leder fram till en *varning* mot en tro att nya tekniker (t ex "intermediära") skulle komma fram bara man kunde få forskningsinstitutet att börja arbeta med den målsättningen.

Låt mig emellertid gå ett steg vidare och anta att det finns en viss typ av tekniker som skulle vara de ekonomiskt mest lämpade för u-länderna (eller vissa u-länder). Om så är fallet, är det sant att producenterna i dessa länder inte strävar

efter dessa ekonomiskt mera lönsamma tekniker? Om producenterna i dessa u-länder *inte* gör detta måste man söka besvara frågan: Vad är anledningen till deras försumlighet? Båda dessa frågor hänger samman med hur det ekonomiska systemet fungerar i u-länder. Om sådana tekniker inte används beror det förmodligen inte alls på att de inte existerar utan på institutionella faktorer. (Det är värt att hålla i minnet att generationer av tekniker har utvecklats under de senaste 150 åren.) Som exempel på faktorer som tenderar att bromsa införandet av socialt lämpliga tekniker vill jag nämna den i u-länder ofta mycket splittrade och för den utomstående svårförståeliga arbetsmarknaden, administrativa problem (t ex licensförhandlingar) och jämförelsevis högre transportkostnader vid import av föråldrade och arbetsintensiva i-landsmaskiner (tätare mellan importtillfällena), och framför allt, den subvention av kapitalintensiva tekniker som fortfarande äger rum i många, kanske de flesta, u-länder i form av samhällsekonomiskt sett alltför låga räntor och förmanliga växelkurser för denna typ av import.

Sammanfattningsvis vill jag alltså påstå att det finns föga anledning att tro att det är bristen på vissa slag av teknik som är problemet utan att det i stället är bristen på nödvändiga ekonomiska och sociala reformer. Förespråkare för "intermediära" teknologier drar sålunda *endast uppmärksamheten från dessa grundläggande problem* till ett skenproblem, nämligen myten att det generellt skulle råda brist på lämpliga typer av teknik. De som i likhet med mig är intresserade av att förbättra u-ländernas villkor bör sålunda inte slösa tid och pengar (framför allt inte biståndsmedel) på detta skenproblem!

Forskarassistent *Carl Hamilton*
Institutet för internationell ekonomi

Referenser

Habakkuk, H. J., [1962], *American and British Technology in the Nineteenth Century*, Cambridge